

POSTAVENIE ŠPECIÁLNEJ A SOCIÁLNEJ PEDAGOGIKY V PREGRADUÁLNO M VZDELÁVANÍ UČITEĽOV

THE ROLE OF SPECIAL AND SOCIAL PEDAGOGY IN PRE- GRADUAL TEACHER EDUCATION

MARIANA SIROTOVÁ¹, EVA FRÝDKOVÁ²,
EVA SMETANOVÁ³

Abstrakt

Sociálno-patologické javy sa stali samozrejmom súčasťou školského prostredia. Odmietanie autority učiteľa, klamstvo, agresívne správanie voči žiakom i učiteľom, záškoláctvo, šikanovanie a prejavy drogovej závislosti sú prejavmi, s ktorými sa vo svojej každodennej práci stretáva učiteľ na všetkých stupňoch škôl. Sú súčasní učitelia dostatočne pripravení na zvládanie takýchto situácií? Sú absolventi vysokých škôl dostatočne pripravovaní na vyskytujúce sa sociálno-patologické správanie našich žiakov? Príspevok sa zaoberá otázkou prípravy učiteľov v rámci ich pregraduálneho vzdelávania. Poukazuje na potrebu vytvorenia väčšieho priestoru pre vzdelávanie budúcich učiteľov v pedagogických disciplínach, ako je špeciálna a sociálna pedagogika, ktoré sú východiskom pre získanie teoretických vedomostí a rozvoj kompetencií nevyhnutných pre riešenie otázok disociálneho a asociálneho správania žiakov.

Kľúčové slová

Učiteľ, vysokoškolský študent, špeciálna pedagogika, sociálna pedagogika, sociálno-patologické prejavy správania žiakov

Abstract

Social-pathological phenomena have become a common part of the school environment. Teachers of any type of school face the present school reality with its manifestations such as refusing the teacher's authority, lies and cheating, aggressive behaviour towards schoolmates and teachers, truancy, mobbing, or drug addiction. Are contemporary teachers prepared well to handle such situations? Are university graduates trained sufficiently to manage the social-pathological behaviour of our students? The paper deals with the issue of teacher training within their pre-gradual studies. It shows the necessity to design greater space to educate future teachers in pedagogical subjects such as special and social pedagogy that create theoretical base and help develop competencies necessary to solve problems of dissocial and asocial behaviour of students.

---

¹ Mgr. Mariana Sirotová, PhD., Filozofická fakulta UCM v Trnave, Nám. J. Herdu 2, 917 01 Trnava, e-mail: mariana.sirotova@ucm.sk

² PaedDr. Eva Frýdková, PhD., Filozofická fakulta UCM v Trnave, Nám. J. Herdu 2, 917 01 Trnava, e-mail: eva.frydkova@ucm.sk

³ PaedDr. Eva Smetanová, Filozofická fakulta UCM v Trnave, Nám. J. Herdu 2, 917 01 Trnava, e-mail: eva.smetanova@ucm.sk

Key words

Teacher, university student, special pedagogy, social pedagogy, social – pathological manifestations of students' behaviour

Univerzitné učiteľské štúdium predstavuje prvú etapu v procese celoživotného vzdelávania a profesijného vývoja každého učiteľa. Táto intenzívna príprava na výkon učiteľskej profesie vedie k dosiahnutiu teoretických, odborných a vedných poznatkov predmetov aprobácie a k dosiahnutiu aspoň minimálnej úrovne základných učiteľských kompetencií, na základe ktorých potom začínajúci učitelia postupne dospievajú k učiteľskej spôsobilosti. Preto významnú a nezastupiteľnú úlohu vo vzdelávaní budúcich učiteľov majú pedagogické disciplíny. Práve ony vytvárajú teoretickú i praktickú základňu pre výkon učiteľskej profesie. Požiadavky na výkon učiteľskej profesie sa menia spolu s vývojom spoločnosti. Učiteľ je nielen hlavným impulzom úspešnej realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu, ale taktiež dôležitým činiteľom naštartovania progresívneho rozvoja osobnosti svojho žiaka. Študijné programy učiteľského štúdia preto musia reflektovať na zmeny v požiadavkách pre výkon profesie učiteľa. V súčasnosti sa učiteľ čoraz častejšie stretáva s tzv. problémovým žiakom. Aký je to vlastne problémový žiak? M. T. Auger a Ch. Boucharlat (2005) uvádzajú, že učitelia z praxe považujú za problémového žiaka takého, ktorý vyrušuje na hodine, alebo ktorý odmieta pracovať. Za vyrušujúceho žiaka na hodine môžeme považovať:

- nepokojného žiaka, ktorý je neposedný a nedokáže sa sústrediť,
- konfliktného žiaka, ktorý je negativistický k autorite učiteľa a v jeho činnostiach alebo rečom prejavuje hľadanie problémov a na základe nich vyvoláva konflikty,
- provokujúceho žiaka, ktorý neustále upútava na seba pozornosť často nevhodným správaním,
- agresívneho žiaka, ktorý nerešpektuje autoritu učiteľa a na jeho požiadavky reaguje agresívne nielen slovným, ale aj fyzickým násilím.

Dôvodov, prečo žiaci vyrušujú alebo odmietajú pracovať na vyučovacej hodine je viacero. Z tých najhlavnejších spomenieme najmä zlý vplyv rodinného prostredia, negatívny dopad médií na psychiku nezrelých detí, neadekvátne rovesnícke prostredie a v niektorých prípadoch i nesprávny prístup zo strany učiteľa. Učiteľ je v dnešnej dobe postavený pred neľahkú úlohu, kedy musí okrem svojho náročného povolania často krát suplovať rodinnú výchovu, zmierňovať negatívny vplyv médií a neustále sa rozrastajúci konzumný spôsob v našej spoločnosti. Je alarmujúce zistenie, že prejavy disociálneho, asociálneho, ale i antisociálneho správania sa stali samozrejmom súčasťou nášho školského prostredia. Preto je potrebné už v pregraduálnej príprave učiteľov zamerať sa aj na rozvoj teoretických poznatkov a kompetencií, ako pracovať s problémovým žiakom.

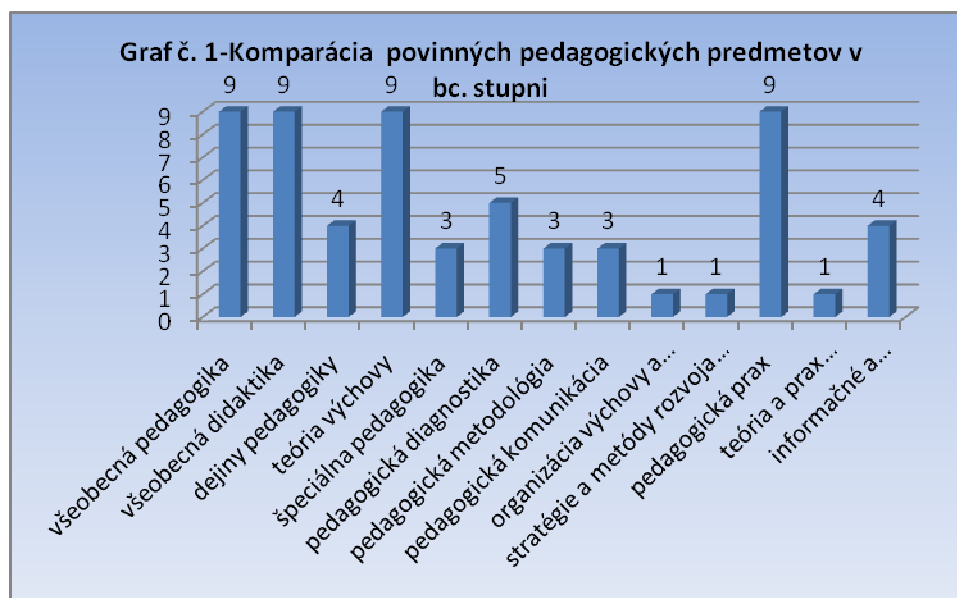
V príprave nielen budúcich učiteľov, ale aj v rámci ich celoživotného vzdelávania je potrebné zastúpenie tých pedagogických disciplín, ktoré teoreticky, ale aj kompetenčne vyzbroja učiteľa pre prácu s problémovými žiakmi. Takýmito disciplínami sú špeciálna pedagogika a sociálna pedagogika. Aké zastúpenie týchto disciplín je v jednotlivých študijných programoch učiteľstva? Na katedre pedagogiky sme zrealizovali v roku 2007 prostredníctvom obsahovej analýzy textových dokumentov komparáciu pedagogicko-psychologického základu v študijných programoch učiteľstva akademických predmetov. Textovými dokumentmi boli pedagogicko-psychologické základy v učiteľských študijných programoch. Informácie sme získali z webových stránok univerzít a ich fakúlt. Celkovo sme zanalyzovali študijné programy z ôsmich univerzít na Slovensku:

- Univerzita J. A. Komenského v Bratislave,
- Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach,

- Prešovská univerzita v Prešove,
- Univerzita Konštantína filozofa v Nitre,
- Trnavská univerzita v Trnave,
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici,
- Katolícka univerzita v Ružomberku,
- Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.⁴

Po podrobnom štúdiu všetkých dostupných pedagogicko-psychologických základov študijných programov učiteľstva sme pristúpili k voľbe záznamových jednotiek, prostredníctvom ktorých sme vyhodnocovali pomocou početnosti zhodu vo výskyte vyučovacieho predmetu. V druhej fáze sme priradzovali k záznamovým jednotkám predmety na základe štúdia infolistov, pretože sa často vyskytoval rozdiel v názve predmetu, ale obsah, náplň a cieľ predmetu boli zhodné (napr. všeobecná pedagogika sa uvádzala aj pod názvom Základy pedagogiky či Úvod do pedagogiky).

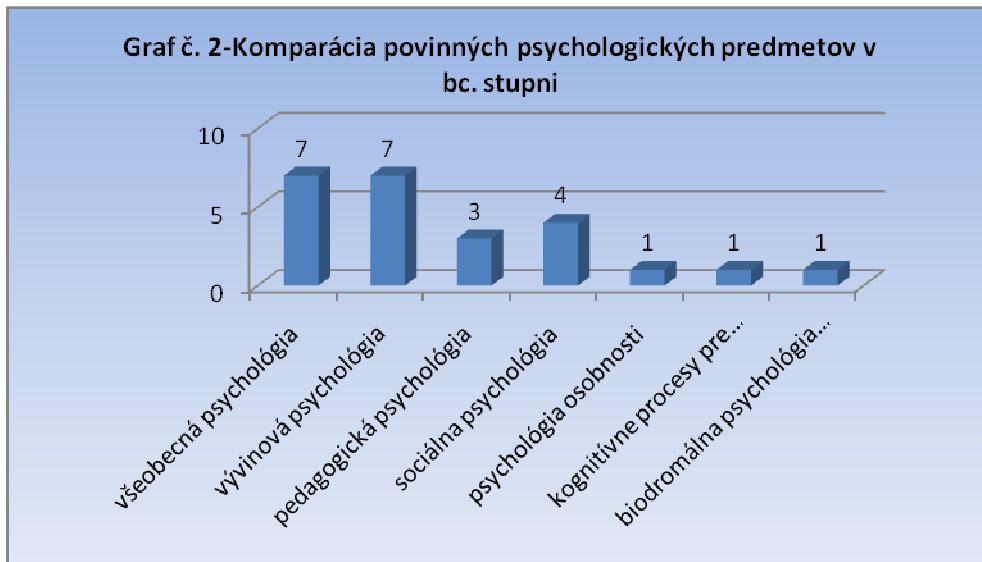
Analýzu sme rozdelili na dve časti podľa stupňov vzdelávania na bakalársku a magisterskú a v každej časti sme porovnávali samostatne povinné predmety, povinne voliteľné predmety a výberové predmety.

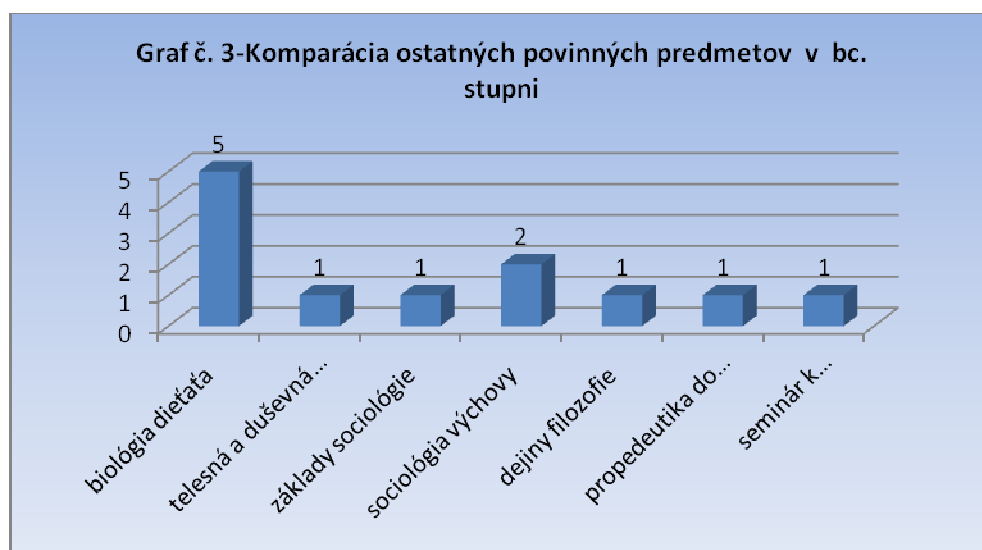
Graf č. 1 obsahuje výsledky komparácie povinných pedagogických predmetov v bc. stupni vzdelávania. Všetky pedagogicko-psychologické základy študijných programov učiteľstva vykazujú 100% zhodu v štyroch predmetoch – všeobecná pedagogika, všeobecná didaktika, teória výchovy a pedagogická prax. Zhoda tak vyjadruje opodstatnenosť a dôležitosť týchto predmetov v učiteľskej príprave. Nezanedbateľný je fakt, že medzi týmito predmetmi sa umiestnila teória výchovy, čo vypovedá o tom, že poslaním učiteľa je nielen odovzdávanie informácií, vzdelávanie a teda rozvoj poznatkovej oblasti žiaka, ale výchovnou činnosťou aj formovanie a rozvíjanie jeho osobnosti. Na druhom mieste sú disciplíny dejiny pedagogiky, pedagogická diagnostika, informačné a komunikačné technológie. O jeden stupeň nižšia zhoda sa zaznamenala u predmetov špeciálna pedagogika, pedagogická metodológia

⁴ Poznámka: V prípade UK v Bratislave sme do analýzy zahrnuli dva pedagogicko-psychologické základy študijných programov (PdF a FiF) z dôvodu rozdielnosti samotných študijných programov. Na ostatných univerzitách bol pedagogicko-psychologický základ rovnaký pre všetky fakulty pripravujúce učiteľov.

a pedagogická komunikácia. Poslednú skupinu tvoria organizácia výchovy a vzdelávania, stratégie a metódy rozvoja osobnosti, teória a prax sekundárneho vzdelávania. Hoci vyššie uvedené predmety nedosahujú 100% zhodu v študijných programoch, sú rovnako potrebné pre zabezpečenie kvalitnej prípravy budúcich učiteľov. Umožňujú spoznať históriu výchovy a vzdelávania, a tak lepšie realizovať výchovno-vzdelávací proces v súčasnosti, ktorý sa nezaobíde bez pedagogického výskumu, správnej komunikácie, bez poznania osobnosti vychovávaného a používania nových metód a technológií vo vzdelávaní.

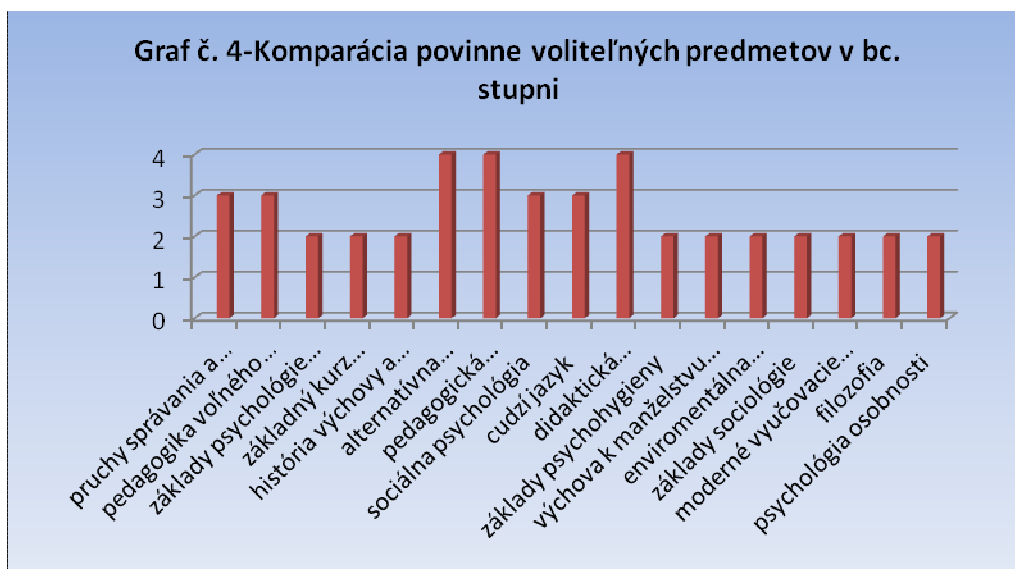

V analýze povinných psychologických predmetov v bc. stupni vzdelávania sme nezaznamenali 100% zhodu ani v jednom predmete. 78 % zhodu sme zistili vo všeobecnej psychológii a vývinovej psychológii. Zhoda je dôkazom nevyhnutnosti psychológie v pregraduálnej príprave učiteľov. Učiteľ nemôže optimálne rozvíjať osobnosť žiaka bez poznania stupňa rozvoja jeho psychických funkcií, bez poznania zákonitostí psychického, intelligenčného a emočného vývinu nielen žiaka, ale aj vlastnej osobnosti. Všetky v grafe uvedené psychologické predmety sú neoddeliteľnou súčasťou prípravy budúcich učiteľov.

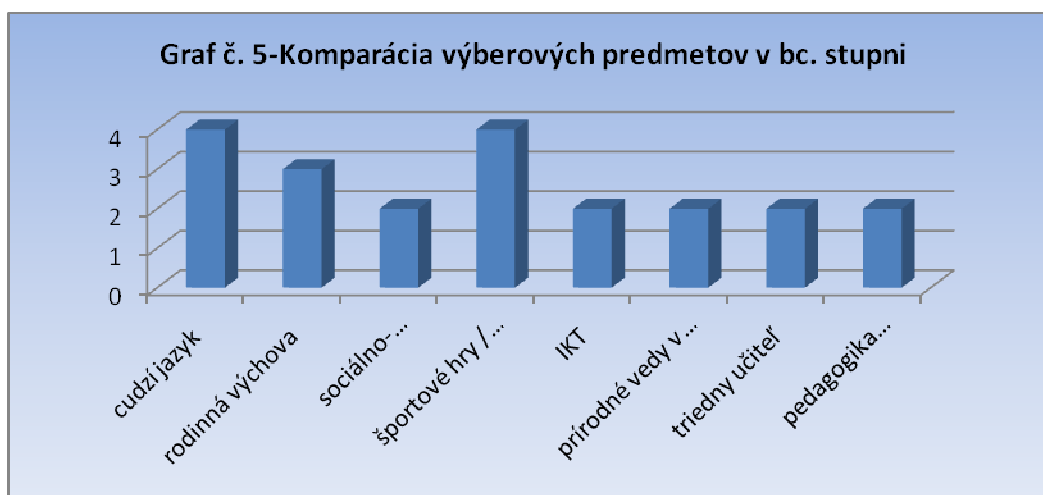

Výchovno-vzdelávací proces sa realizuje v sociálnom prostredí, má svoje filozofické základy a rozvíjame v ňom osobnosti, ktoré sú biologickými bytosťami. Aj táto skutočnosť je

dôsledkom zaradovania povinných predmetov do bc. stupňa, ako je biológia dieťaťa s najvyššou 56 % zhodou, sociológia výchovy, základy sociológie, dejiny filozofie, telesná a duševná hygiena žiaka. Tieto predmety sa v pedagogicko-psychologických základoch vyskytovali ojedinele v časti povinných predmetov, ale neznamená to ich absenciu v študijných programoch. Univerzity ich ponúkajú v rámci povinne voliteľných alebo výberových predmetov. Rovnako je tomu aj u povinných psychologických disciplín.

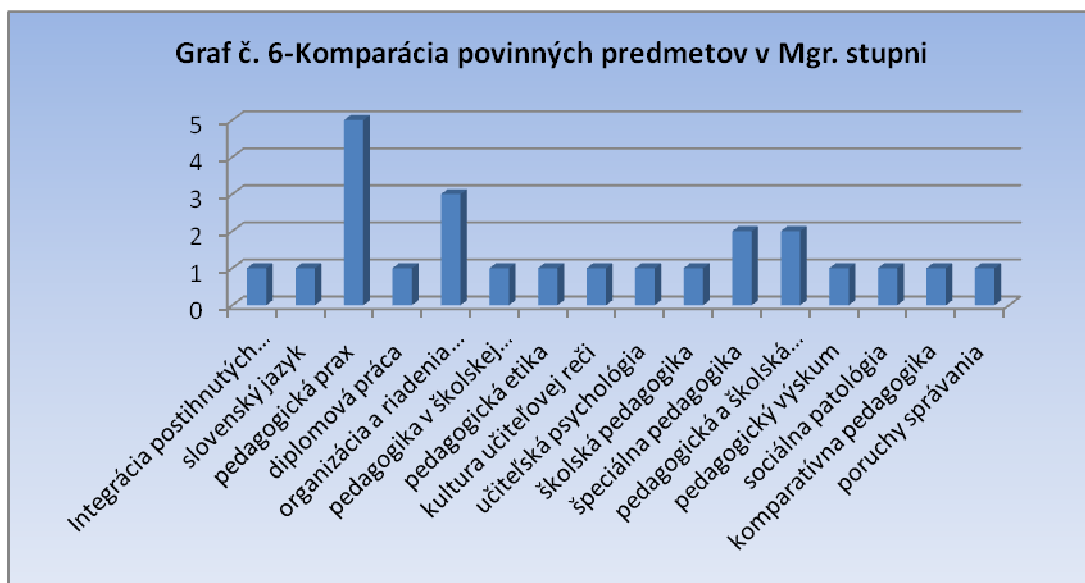
Pri analýze povinne voliteľných predmetov sme sa stretli nielen s veľkým počtom, ale aj rôznorodosťou ponúkaných predmetov. Vyššie uvedený graf č. 4 uvádza výber predmetov, ktoré sa zhodne vyskytli na viacerých univerzitách. Minimálna hranica bola dve univerzity a maximálna zhoda sa dosiahla vo výskyte predmetu na štyroch univerzitách. Jedná sa o tri predmety, a to alternatívna pedagogika, pedagogická komunikácia, didaktická technológia a IKT. Opodstatnenosť zaradenia týchto predmetov do pedagogicko-psychologických základov učiteľského štúdia je podmienená dobou vyznačujúcou sa rýchlym vedecko-technickým pokrokom, explóziou informácií a potreby hľadania alternatívnych prístupov ako adekvátne spracovávať veľké množstvo neustále sa meniacich informácií vo výchovno-vzdelávacom procese. Skladba povinne voliteľných predmetov je rôznorodá. Obsahuje predmety, ktoré sa zaoberajú dôležitými súčasťami práce učiteľa súčasnej doby.

Poslednou analyzovanou časťou pedagogicko-psychologického základu bc. stupňa učiteľských študijných programov sú výberové predmety. Analýzou sme zistili rovnakú rôznorodosť a nízku zhodu premetov. V grafe č. 5 je znázornený výber predmetov s minimálnou zhodou dve univerzity a maximálne dosiahnutou zhodou predmetu na štyroch univerzitách. Výberové predmety sú zamerané na rozvoj osobnosti študenta budúceho učiteľa. Umožňujú mu získavať nielen poznatky, ale aj rozvíjajú jeho kompetencie prostredníctvom sociálno-psychologických výcvikov, športom, hudbou a umením.

Komparácia mgr. stupňa pedagogicko-psychologických základom učiteľských programov je iba orientačnou, a to z dvoch dôvodov. Prvým dôvodom je nedostatok informácií o skladbe predmetov na webových stránkach univerzít. Druhým dôvodom je skutočnosť, že v roku 2007 sa na univerzitách vyskytovali ešte dva typy študijných programov. Jedným bol bakalársky stupeň vzdelávania a druhým bol ešte dobiehajúci úplný magisterský stupeň vzdelávania, v ktorom študenti neboli ešte diferencovane vzdelávaní v dvoch stupňoch. Na niektorých univerzitách prebiehali akreditačné konania mgr. stupňov vzdelávania, a preto sa naša analýza skladá z predmetov dobiehajúcich študijných programov a v niektorých prípadoch už zverejnených samostatných mgr. stupňov vzdelávania. Spracovali sme dostupne programy nasledovných univerzít :

- Univerzita J. A. Komenského v Bratislave,
- Trnavská univerzita v Trnave,
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici,
- Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Z vyššie uvedeného grafického znázornenia je zrejmé, že pedagogická prax je rovnako ako v bc. stupni vzdelávania najdôležitejšou súčasťou prípravy budúcich učiteľov, čo opäť dokazuje 100% zhoda v študijných programoch. Úlohou pedagogickej praxe spolu s predmetmi organizácia a riadenie výchovy a vzdelávania, špeciálna pedagogika, pedagogická a školská psychológia, ktoré dosiahli aspoň čiastočnú zhodu, je v mgr. stupni vzdelávania pripravovať budúceho učiteľa nielen realizáciu bežného výchovno-vzdelávacieho procesu, ale aj na jeho problémy, ktoré musí súčasný učiteľ vo svojej práci neustále riešiť. V prípade povinne voliteľných predmetov a výberových predmetov sa nevyskytla žiadna zhoda, ale i v týchto kategóriách sme sa stretli s predmetmi ako práca s problémovým žiakom alebo poruchy správania.

Z predloženej komparácie bakalárskych a magisterských pedagogicko-psychologických základov študijných programov je zrejmé, že zastúpenie predmetov, ako je špeciálna pedagogika a sociálna pedagogika, ktoré pomáhajú učiteľovi orientovať sa v problémovom správaní žiaka a voliť adekvátne spôsoby riešenia vzniknutých problémových situácií, je nepostačujúce. Domnievame sa, že ak by sme komparáciu zrealizovali aj v tomto akademickom roku, zastúpenie uvedených disciplín by sa výrazne nelíšilo. V pregraduálnej príprave by sme ale mali zvýšiť podiel týchto disciplín, pretože počet problémových žiakov v našich triedach neustále stúpa a práca s nimi je nielen náročná, ale aj na úkor rozvoja osobnosti ostatných žiakov. Učiteľ pripravený na prácu s týmito žiakmi potom dokáže voliť správne metódy pedagogickej činnosti tak, aby kvalitne a efektívne realizoval výchovno-vzdelávací proces.

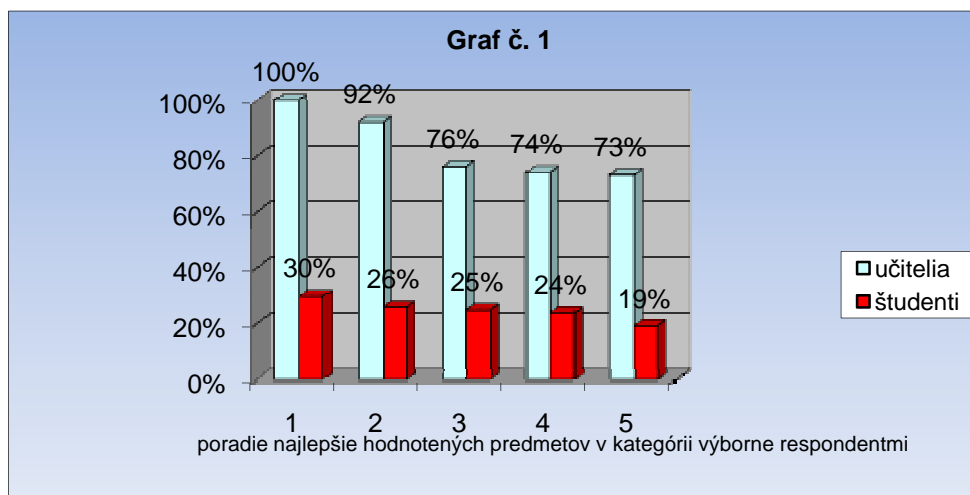
Aký je však názor samotných študentov – budúcich učiteľov a učiteľov z praxe základných a stredných škôl na jednotlivé pedagogické disciplíny? Potrebujú špeciálnu pedagogiku a sociálnu pedagogiku k výkonu svojho povolania? Odpovede na tieto otázky sme získali zrealizovaním prieskumu prostredníctvom dotazníka (2005). Dotazník sme administrovali v prípade študentov osobne a v prípade učiteľov ZŠ a SŠ (v Trnave) prostredníctvom pošty s ofrankovanou obálkou. Dotazník nám vyplnilo 118 študentov 2. ročníka mgr. stupňa študijného programu Učiteľstvo akademických predmetov FF UCM a 78 učiteľov II. a III. stupňa z troch gymnázií a dvoch základných škôl v Trnave. Dotazník pozostával z piatich častí:

1. Prvá časť obsahovala vstupné údaje o poslaní a celi prieskumu, inštrukciách o vyplnení dotazníka a vstupné identifikačné údaje o respondentovi (pohlavie, vek, typ ukončeného vysokoškolského vzdelania, dĺžka pedagogickej praxe, v prípade študentov vek, pohlavie, ročník štúdia a prípadne vykonávanie profesie učiteľa počas vysokoškolského štúdia).
2. V druhej časti respondenti na posudzovacej škále (od výborný, veľmi dobrý, cez vyhovujúci, nevyhovujúci, až po neviem posúdiť) vyjadrovali svoj názor na obsah pedagogickej disciplíny vyučovanej v rámci študijného programu.
3. Tretia časť dotazníka sa respondentov pýtala na metodiku výučby v jednotlivých pedagogických disciplínach. Rovnako sme respondentom ponúkli na vyjadrenie ich názoru posudzovaciu škálu ako v predchádzajúcej časti a zoznam rovnakých vyučovacích predmetov príslušných pedagogických disciplín, predstavujúci študijný plán odboru učiteľstvo.
4. V štvrtej časti dotazníka zaznamenávali respondenti na posudzovacej škále (od veľmi potrebný, potrebný, cez menej potrebný, nepotrebný až po neviem posúdiť) svoj názor na potrebu disciplíny z hľadiska praktického výkonu profesie učiteľa.
5. V poslednej časti sme respondentom vytvorili priestor pre voľné názory, stanoviská a pripomienky.

Členenie dotazníka sme zvolili so zámerom získania čo najobjektívnejších informácií. Chceli sme tak umožniť respondentovi pri hodnotení disciplíny vyjadriť svoj názor nezávisle napr. od osobnosti učiteľa, ktorý disciplínu vyučoval práve metodikou, ktorá pre študenta bola nevyhovujúca, ale obsah disciplíny môže hodnotiť ako výborný alebo v celkovom hodnotení disciplínu ako veľmi potrebnú pre výkon profesie učiteľa. Takáto štruktúra dotazníka umožňuje získavať neskreslený obraz hodnotenia jednotlivých pedagogických disciplín študentmi, ale aj učiteľmi.

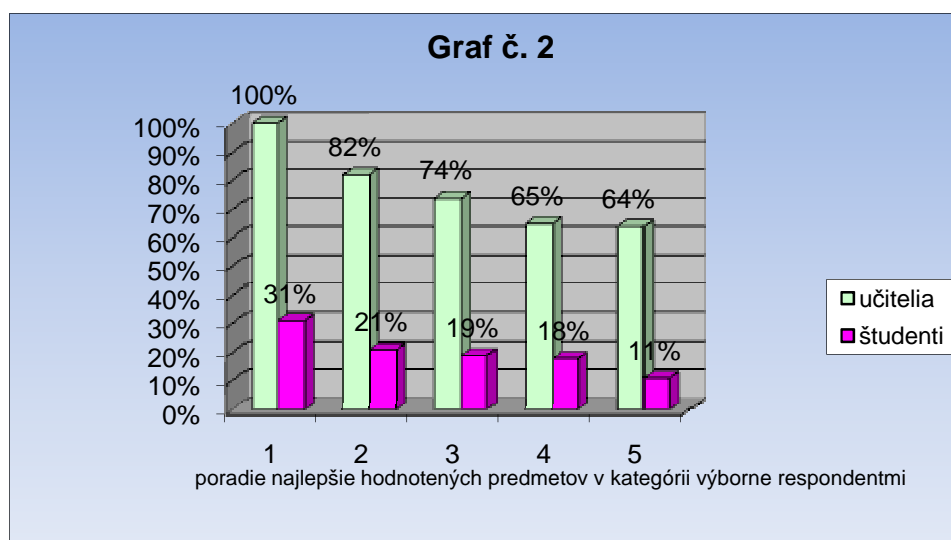
Respondenti v dotazníkoch vyjadrovali svoje názory na 19 základných vyučovacích predmetov predstavujúcich pedagogické disciplíny. V nasledujúcom grafickom znázornení predkladáme 5 disciplín, ktoré respondenti označovali za najdôležitejšie podľa troch nami zvolených kategórií:

A. Z hľadiska obsahu vyučovacej pedagogickej disciplíny:

Z grafu č. 1 je zrejmé, že všetci respondenti najlepšie hodnotili z hľadiska obsahu vyučovacích predmetov Výstupovú pedagogickú prax. Učiteľia jej priradili 100 % a študenti 30 % v kategórii hodnotenia výborný. Na druhom mieste sa v prípade učiteľov umiestnila Všeobecná didaktika (92 %) a u študentov Náčuvová pedagogická prax (26 %). Tretím najlepšie hodnoteným predmetom boli u učiteľov Techniky a metódy skvalitnenia vyučovania (76 %) a u študentov 25 %-ami Špeciálna pedagogika opätovne v kategórii hodnotenia výborný. V prípade učiteľov sa na štvrtom mieste umiestnila Náčuvová pedagogická prax s 74 %-ami a u študentov predmet Metódy a stratégie rozvoja osobnosti dieťaťa s 24 %-ami. Ako posledný výborne hodnotený predmet bol Alternatívne školy a ich výchovno-vzdelávacie koncepcie 73 %-ami učiteľmi a 19 %-ami Základy pedagogiky študentmi. Z našich zistení vyplýva, že ako najlepšie hodnotili učiteľia i študenti z hľadiska obsahu vyučovacie predmety, ktoré reprezentujú všeobecnú a predmetovú didaktiku, špeciálnu pedagogiku, všeobecnú pedagogiku a teóriu výchovy.

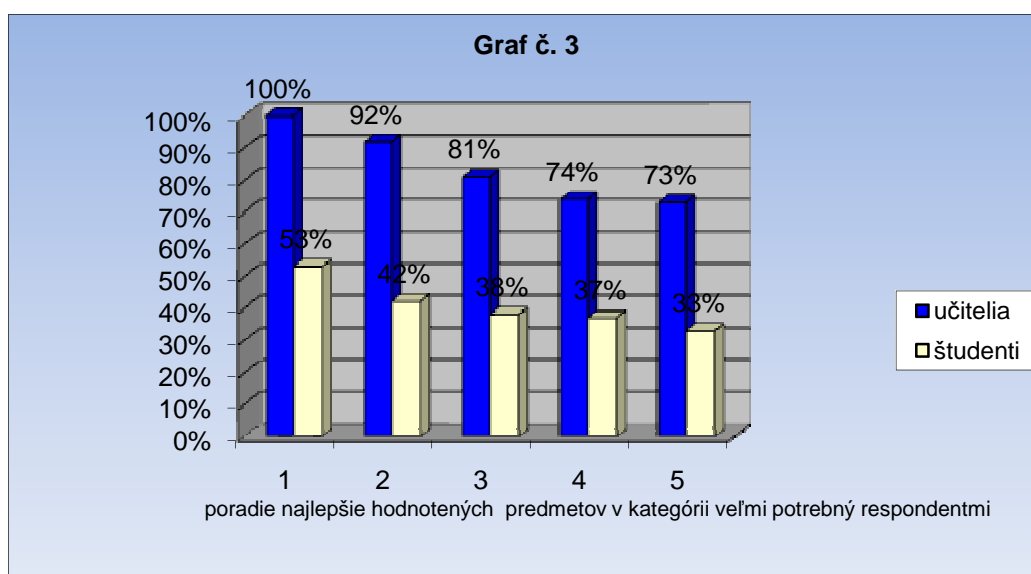
B. Z hľadiska metodiky vyučovacej pedagogickej disciplíny:

Z grafického znázornenia je zrejmé, že najlepšie sa umiestnil v hodnotení kategórie výborný vyučovací predmet Výstupová pedagogická prax zhodne u všetkých respondentov (učitelia 100% a študenti 31%). Na druhom mieste sa opätovne u všetkých respondentov umiestnila Náčuvová pedagogická prax (učitelia 82% a študenti 21%) Rozdiel sme zistili v treťom mieste, kde 74 %-ami hodnotili učitelia ako výborne Všeobecnú didaktiku a študenti 19 %-ami Metódy a stratégie rozvoja osobnosti dieťaťa. Na štvrtom mieste učitelia označovali výborne vyučovací predmet Prácu s problémovými žiakmi (65 %) a študenti 18 %-ami Základy pedagogiky a Špeciálnu pedagogiku. Na poslednom mieste z výborne hodnotených predmetov sa 64 %-ami u učiteľov umiestnili Základy pedagogiky a u študentov Všeobecná didaktika (11 %). Rovnako ako v predchádzajúcom hľadisku i tu respondenti najlepšie hodnotili vyučovacie predmety, ktoré predstavujú pedagogické disciplíny: všeobecná a predmetová didaktika, všeobecná pedagogika, špeciálna pedagogika a teória výchovy.

C. Posledným hľadiskom je potrebnosť vyučovacej pedagogickej disciplíny pre praktický výkon povolania učiteľa:

Z grafického znázornenia vyplýva, že ako najpotrebnejší vyučovací predmet pre praktický výkon povolania zhodne označili všetci respondenti Výstupovú pedagogickú prax – učitelia 100 % a študenti 53 %. Za druhý najpotrebnejší vyučovací predmet považujú učitelia Základy pedagogiky a Všeobecnú didaktiku (92 %) a študenti predmet Práca s problémovými žiakmi (42 %). Ako tretí najpotrebnejší predmet označili učitelia predmet Práca s problémovými žiakmi (81 %) na rozdiel od študentov, ktorí označili na tomto mieste Náčuvovú pedagogickú prax (38 %). Na štvrtom mieste označili študenti 37 %-ami za veľmi potrebnú Všeobecnú didaktiku a učitelia 74 %-ami Náčuvovú pedagogickú prax. Piatym najpotrebnejším sa u študentov stal predmet Základy pedagogiky, čo označilo 33 % respondentov a u učiteľov so 73 %-ami Teória výchovy, Pedagogická komunikácia a Špeciálny seminár z pedagogiky. Obdobne ako v predchádzajúcich dvoch hľadáiskách označovali respondenti za najdôležitejšie pre praktický výkon povolania učiteľa vyučovacie predmety patriace k týmto pedagogickým disciplinám: všeobecná a predmetová didaktika, všeobecná pedagogika, špeciálna pedagogika a teória výchovy.

Pozitívnou skutočnosťou je, že špeciálna pedagogika je disciplínou, ktorú zhodne učitelia i študenti vnímajú ako nevyhnutnú pre ich prácu, čo vyjadrili vo všetkých zisťovaných hľadáiskách. Potrebu pedagogických disciplín pomáhajúcich učiteľovi orientovať sa a voliť

optimálne spôsoby v práci s problémovým žiakom však nie je možné obmedziť iba na pregraduálnu prípravu. Je nevyhnutné rozvíjať jednak teoretické poznatky týchto disciplín, ale najmä kompetencie učiteľov pôsobiacich v praxi prostredníctvom ich celoživotného vzdelávania. M. T. Auger a Ch. Boucharlat (2005, s. 119) konštatujú, že „cieľom vzdelávania, ktoré sa zameriava na rozvoj osobnosti učiteľa a na prácu s problémovými žiakmi, je umožniť učiteľom:

- aby lepšie porozumeli správaniu žiakov,
- aby si uvedomili, aké majú žiaci predstavy a ako na ne reagujú,
- aby zlepšili vzájomnú komunikáciu so žiakmi a umožnili žiakom, aby sa mohli individuálne i kolektívne vyjadrovať.

Ak chceme tieto ciele skutočne dosiahnuť, je nutné venovať sa okrem iného taktiež analýzám prípadových štúdií, modelovým situáciám a cvičeniam zameraným na komunikáciu“.

Z uvedeného vyplýva, že pedagogické disciplíny sa v pregraduálnej príprave i v celoživotnom vzdelávaní učiteľov navzájom prelínajú a dopĺňajú. Preto je potrebné ich rovnomerné začlenenie v študijných programoch a kurzoch vzdelávania, ale vzhľadom na súčasnú situáciu vo výskyte problémového správania žiakov by mal byť na špeciálnu pedagogiku a sociálnu pedagogiku kladený väčší dôraz, ako tomu bolo doteraz. Učiteľ tak môže získať nielen viac informácií, ale aj nový pohľad a spôsoby práce s problémovými žiakmi a cítiť sa tak istejšie a pozitívnejšie vo svojej pedagogickej práci.

Literatúra

AUGER, M. T. – BOUCHARLAT, CH. 2005. *Učiteľ a problémový žiak*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-907-0.

BENČO, J. 2001. *Metodológia vedeckého výskumu*. Bratislava : Iris, 2001. ISBN 80-89018-27-0.

DANEK, J. – SIROTOVÁ, M. 2008. Príprava učiteľov na pedagogických a filozofických fakultách v Slovenskej republike. In *Pedagogica actualis I. : Pedagogické otázky prípravy učiteľov*. Trnava : UCM, 2008, s. 7-18. ISBN 978-80-8105-017-6.

SIROTOVÁ, M. – HOLUBOVÁ, B. 2005. Hodnotenie pedagogických disciplín vysokoškolskými študentmi - budúcimi učiteľmi základných a stredných škôl. In *História, súčasnosť a perspektívy učiteľského vzdelávania*. Banská Bystrica : Pedagogická fakulta UMB, 2005, s. 243-246. ISBN 80-8083-107-6.

ŠIMONÍK, O. 2005. *Příprava budoucích učitelů*. Brno : MSD, 2005. ISBN 80-86633-32-2.

TURČEK, K. 2003. *Psychopatologické a sociálno-patologické prejavy detí a mládeže*. Bratislava : Iris, 2003. ISBN 80-88778-99-9.

Recenzent: PaedDr. Tímea Zaťková, PhD.